

М.С. Сілантьєв, Національний банк України

СВІТОВА КРИЗА ЛІКВІДНОСТІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Активна інтеграція вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір, зростання ролі іноземного капіталу в процесі капіталізації українських банків призводять до посилення впливу світових тенденцій розвитку макроекономічних процесів на економічну ситуацію в Україні. Відображенням процесу глобалізації корпоративних фінансів є швидке накопичення зовнішнього боргу суб'єктами господарювання.

Починаючи з 2006 року валовий зовнішній борг України збільшився більше ніж в 2 рази (на 45 млрд. дол. США) і станом на 1 січня 2008 року досяг розміру 84,5 млрд. дол. США, тобто близько 60 % ВВП. Слід зазначити, що найбільшими позичальниками на міжнародних фінансових ринках є банки, внесок яких складає 36,6 %. У 2007 році це дало змогу фінансовим установам майже вдвічі збільшити обсяг активних операцій.

З іншого боку, при високих обсягах зовнішньої заборгованості посилюється залежність національної фінансової системи від зовнішніх факторів. За критеріями МВФ, сума зовнішнього боргу для країн з низьким та середнім рівнями доходів не повинна перевищувати 49,7 % ВВП. Динамічне нарощування зовнішнього боргу породжує істотні ризики для фінансової стабільності в Україні через волатильність міжнародних потоків капіталу і недостатність внутрішніх ресурсів для погашення накопиченого боргу.

Унаслідок кризи неплатежів за іпотечними кредитами в Сполучених Штатах Америки інвестори, усвідомивши ризики, пов'язані з цінними паперами, які забезпечені заставами за цими кредитами, припинили купувати ці папери на фондовому ринку. Через спад попиту на іпотечні облігації та зменшення їх ринкової вартості компанії, в активах яких ці папери склали значну частку, понесли багатомільярдні збитки. Безпрецедентні зниження кредитних рейтингів та відсутність ліквідного ринку для відповідних цінних паперів призвели до значного скорочення вартості базових активів найбільших світових банків. Це викликало значний дефіцит фінансових ресурсів на світовому ринку капіталів.

В умовах обмеженості внутрішніх ресурсів для погашення зобов'язань вітчизняні банки вдаються до рефінансування на зовнішніх ринках. На сьогоднішній день залучати кошти за кордоном стає все складніше, адже можливість великих західних банків щодо кредитування зменшується. Така ситуація може призвести до скорочення обсягів зовнішніх запозичень та обмеження ресурсів для збільшення активних операцій українськими комерційними банками.

Зважаючи на виникаючу обмеженість доступу на міжнародні ринки капіталів, ймовірним може стати, що зовнішній борг необхідно буде обслуговувати за рахунок скорочення внутрішніх капіталовкладень та

зменшення споживчих витрат господарюючих суб'єктів за рахунок обмеження кредитування. Так, комерційні банки будуть змушені піднімати процентні ставки по кредитах, обмежувати термін їх надання та ставити більш жорсткі вимоги до позичальника та об'єктів забезпечення. Це, в свою чергу, може призвести до уповільнення економічного зростання та підвищення тиску на курс національної валюти.

Для забезпечення стійкого розвитку економіки та обмеження впливу зовнішніх факторів необхідним є нарощування офіційних валютних резервів відповідно до зростання валового зовнішнього боргу. З боку контролюючих органів треба приділити більшу увагу обмеженню розривів у термінах запозичення та розміщення коштів комерційними банками, адже активні операції характеризуються більш довгими термінами, ніж пасивні. Тому банки, використовуючи механізм перекредитування, можуть зіткнутися з проблемою недостатності коштів для покриття короткострокових зобов'язань.

Все це спонукає до стимулювання розвитку внутрішнього ринку капіталів та підвищення зацікавленості у використанні гривневих ресурсів через забезпечення дієвої системи рефінансування НБУ комерційних банків та поліпшення інвестиційної привабливості державних облігацій.

